

N:o 89.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upphörande af den till kronan utgående så kallade strömsafrad af flottbron öfver Dalälven vid Uppbo i Stora Skedvi socken m. m.; gifven Stockholms slott den 26 februari 1904.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att den af flottbron öfver Dalälven vid Uppbo i Stora Skedvi socken till kronan utgående så kallade strömsafraden af 10 kronor må upphöra och kronan afstå från den rätt till själfva bron, som kan tillkomma kronan.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

Ernst Meyer.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 26 februari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER,
 VON FRIESEN,
 VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer anförde härefter:

Vid Uppbo i Stora Skedvi socken af Kopparbergs län är en flottbro utlagd öfver Dalälften. Någon säker kännedom om tidpunkten, när berörda flottbro ursprungligen blifvit byggd och om detta skett på kronans föranstaltande eller bekostnad, har icke kunnat vinnas. Huruvida kronan från början haft någon inkomst af bron är icke heller känt. De äldsta uppgifterna härutinnan återfinnas i ett af landshöfdingen Gustaf Duwall den 28 september 1686 afgifvet underdånigt memorial, däri landshöfdingen, eftersom kronan njöt årlig tull af älfbroarne vid Brunnbäck och Grådö, men gästgifvaren vid Uppbo, som höll denna bro vid makt, blifvit dittills från sådan afgift förskonad, i anseende

därtill att hans fader byggt upp bron »af nyo» och år 1651 fått frihetsbref därå, hemställde, huruvida gästgifvaren skulle få någon längre frihet på bron eller om icke af bron därefter borde erläggas någon årlig tull i proportion med den, som erlades för de andra älfbroarne. Genom nådig resolution den 7 oktober 1686 förordnades äfven, att gästgifvaren i Uppbo skulle därefter för bron årligen till kronan utgifva 20 daler silfvermynt. Berörda afgift blef emellertid tills vidare ej debiterad i kronans räkenskaper. Sedan bron år 1728 blifvit af vårfloden förstörd och efter allmänt utbudande år 1730 af två enskilda personer åter uppbyggd, uppkom ånyo fråga om utgörande af afgäld för bron till kronan, och förordnade med anledning häraf kammarkollegium genom bref den 20 april 1738, att af brons innehafvare skulle på grund af förenämnda nådiga resolution — dock utan efterräkning för de förflutna åren — med fyra frihetsår från och med år 1738 framdeles årligen uppbäras och i räkenskaperna upptagas 20 daler silfvermynt, hvilken afgift här för första gången benämnes strömsafrad. Denna afgift påfördes likväl icke i räkenskaperna, förrän Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet genom skrifvelse till vederbörande kronofogde den 13 november 1766, enär vid auktion å flottbron, bland annat, betingats, att arrendatorn skulle enligt kammarkollegii nyssberörda bref erlägga den stadgade strömsafraden, 20 daler silfvermynt, föreskrifvit, att afgiften skulle för år 1766 och framdeles i räkenskaperna tagas till uppbörd. Numera är afgiften, i gällande myntslag utgörande 10 kronor, debiterad i Hedemora fögderis räkenskaper och redovisas därstädes i sammanhang med fögderiets grundskatt, ehuru bron icke varit upptagen i kronans jordebok. Såsom innehafvare af bron uppgifvas först gästgifvarne vid Uppbo och därefter ett brolag, bestående af åtskilliga soldatrotar inom Stora Skedvi socken. Genom utslag den 15 november 1848, som i denna del vunnit laga kraft, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande ålagt Stora Skedvi socknemän att samfällt och efter de grunder enligt hvilka deras vägbyggnadsskyldighet i allmänhet vore fördelad, utgöra kostnaden för brons bygande och underhåll. Innehafvarne af bron synas alltjämt hafva varit berättigade att uppbära bropenningar för öfverfart af bron, och utgå dessa afgifter numera efter en genom nådigt bref den 13 november 1857 fastställd taxa.

Med föranledande af bestämmelsen i 20 § af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 anmodade Kungl. Maj:ts befallningshafvande i skrifvelse den 4 december 1894 kronofogden i Hedemora fögderi att meddela upplysning, huruvida an-

ledning funnes antaga, att enskild rätt skulle förnärmas genom borttagande af de för öfverfart af nämnda bro fastställda afgifter. Till svar härå upplyste bemälde kronofogde i skrifvelse den 31 berörda december, att Stora Skedvi socknemän, hvilka det ålåg att för Uppbo bro till kronan årligen erlägga en så kallad strömskatt af 10 kronor, förmålt sig anse sin rätt genom bropenningarnas borttagande förnärmad, därest icke jämväl strömskatten upphörde att utgå. Sedan frågan gjorts till föremål för ytterligare utredning, därvid de väghållningsskyldige i Stora Skedvi sockens väghållningsdistrikt yrkat, att ifrågavarande broavgifter fortfarande måtte få uppbäras, åtminstone till dess förenämnda strömskatt blefve afskrifven och afgifter för öfverfart af de inom grannsocknarne belägna broar icke vidare behöfde erläggas, öfverlämnade Kungl. Maj:ts befallningshafvande i underdånig skrifvelse den 16 maj 1896 till Kungl. Maj:ts pröfning frågan om rätt för vederbörande att fortfarande enligt taxa uppbära afgifter för öfverfart af Uppbo älfbro; och hemställde Kungl. Maj:ts befallningshafvande, enär handlingarna syntes gifva vid handen, att enskild rätt skulle förnärmas, därest rätten att uppbära broavgifterna upphörde, att Kungl. Maj:t måtte medgifva, att taxan fortfarande finge lända till efterrättelse. Kammarkollegium, hvars yttrande inhämtades, anförde i underdånigt utlåtande den 19 november 1896, att förenämnda så kallade strömsafrad syntes hafva tillkommit såsom ett vederlag för den åt innehafvarne af bron medgifna förmån att af vägfärande uppbära afgifter för öfverfart af bron, samt att fördenskuil sistberörda afgifter ej utan förnärmande af Stora Skedvi socknemäns enskilda rätt kunde borttagas, så länge strömsafraden utgjordes. Vid ärendets föredragning den 10 september 1897 förklarade Kungl. Maj:t sig väl finna föreskrift om upphörande af giltigheten utaf den fastställda taxan å afgifter för öfverfart af Uppbo älfbro ej för det dåvarande böra meddelas men anbefallde tillika Kungl. Maj:ts befallningshafvande att i vederbörlig ordning utlåta sig, om och på hvilka villkor ofvannämnda så kallade strömsafrad kunde upphöra.

Med anledning häraf meddelade Kungl. Maj:ts befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, den 13 april 1899 utslag, däri Kungl. Maj:ts befallningshafvande utlät sig, att, som det genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 15 november 1848 blifvit ålagdt socknemännen att samfällt och efter de grunder, enligt hvilka deras vägbyggnadsskyldighet i allmänhet vore fördelad, utgöra kostnaden jämväl för Uppbo bros byggnad och underhåll, vid hvilket förhållande nybyggnaden och underhållet af bron måste anses hafva blifvit en allmän angelägenhet, som numera, jämlikt lagen angående väghållningsbesvärets

utgörande på landet den 23 oktober 1891, åläge Stora Skedvi sockens väghållningsdistrikt att på sätt och i den ordning, nämnda lag sade, fullgöra, alltså och då i det allmännas intresse skäl numera icke förefunnes för ett fortsatt upptagande af ifrågavarande strömsafrad, funne Kungl. Maj:ts befallningshafvande skäligt besluta, att strömsafraden skulle upphöra och förty ur kronoräkenskaperna afföras. Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag blifvit underställt kammarkollegii pröfning och besvär öfver utslaget hos kollegium anförts af kammaradvokatfiskalen, fann kollegium enligt utslag den 30 augusti 1901 Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva saknat laglig befogenhet att förordna om upphörande af den utaf Uppbo bro till kronan utgående så kallad strömsafrad och upphäfde därför Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag.

I anledning af kammarkollegii berörda utslag och med åberopande att ifrågavarande strömsafrad redovisades i kronans räkenskaper under titel grundskatt, hvilken skatt emellertid, jämlikt lagen angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter med mera den 2 december 1892, från och med innevarande år icke vidare skulle erläggas, har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i underdånig skrifvelse den 19 april 1902 hemställt, att Kungl. Maj:t, med förklarande att med bygghande och underhåll af Uppbo bro skulle förhållas i enlighet med därom i allmänhet gällande bestämmelser, måtte förordna, att strömsafraden skulle från och med 1903 års utgång upphöra samt de nu utgående bropenningarna icke vidare upptagas.

På grund af erhållen befallning har kammarkollegium, efter kammaradvokatfiskalsämbetets hörande, den 10 december 1903 afgifvit underdånigt utlåtande, däri kollegium anført följande.

Då de, som byggt och underhållit bron, städse betecknats såsom endast innehafvare af densamma samt kronan vid åtskilliga tillfällen på ett ingripande sätt, såsom genom brons utarrendering å auktion, förfogat öfver densamma, ville det synas, som om kronan åtminstone på 1600- och 1700-talen ansett sig såsom ägare af bron. Vid sådant förhållande torde den af bron utgående afgiften, oaktadt densamma från och med midten af 1700-talet benämnts strömsafrad, hafva betraktats såsom en till kronan, i egenskap af brons ägare, utgående afgäld för innehafvet af bron och den därmed förenade rätten att uppbära bropenningar.

Beträffande själfva saken ansåge visserligen kollegium, att nu ifrågavarande afgift, om än den redovisades i sammanhang med vederbörande fögderis grundskatt, icke vore af beskaffenhet, att afskrifning af densamma kunde enligt lagen angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter den 2 december 1892 äga rum. Emellertid måste

det mellan kronan och de förra innehafvarne af bron bestående rättsförhållandet anses hafva blifvit upphäfdt genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förenämnda utslag den 15 november 1848, enligt hvilket det numera såsom ett allmänt onus ålåge Stora Skedvi socknemän att bygga och underhålla bron. Då härtill komme, att, ehuru de på 1600- och 1700-talen gällande skattepolitiska åsikter ingalunda varit främmande för att genom afgifter af dylik beskaffenhet bereda kronan inkomster, detta likväl alldeles icke öfverensstämde med nu gällande principer för tillgodoseendet af statsverkets behof, ville det synas kollegium, som om kronan, jämväl med hänsyn till ifrågavarande afgifts obetydliga belopp, kunde eftergifva densamma och sålunda undanröja det hinder, som berörda afgifts utgörande hittills uppställt mot borttagande af de för öfverfart af bron nu utgående bropenningar.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit, hemställer jag i underdånighet, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, att den af Uppbo bro till kronan utgående så kallade strömsafraden af 10 kronor må upphöra och kronan afstå från den rätt till själfva bron, som kan tillkomma kronan.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Hjalmar Rettig.